

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra práva životního prostředí

Oponentní posudek disertační práce

Název disertační práce: Nakládání s půdou v českém a izraelském právu
Autor disertační práce: Mgr. Sabina Falteisková
Školitel: prof. JUDr. Milan Damohorský, DrSc.
Studijní program: Teoretické právní vědy
Datum uzavření rukopisu: 22. 7. 2019

Úvodem k tématu

Doktorská disertační práce Mgr. Sabiny Falteiskové je věnována porovnání právní úpravy týkající se půdy v České republice a Izraeli. Práce je pojata poměrně široce, značně přesahuje problematiku tradičně řešenou v rámci oboru práva životního prostředí, totiž právní ochranu půdy. Zaměřuje se na mnohem rozsáhlejší spektrum otázek spojených s půdou, od právní terminologie přes ústavní zakotvení, vlastnické právo, evidenci a katastr, až právě po ochranu kvantity a kvality půdy. Práce má poměrně široké přesahy jednak v oblasti popisu podmínek obou států (geografických, klimatických, historického vývoje atd.), jednak v oblasti vysvětlení věcné stránky problematiky u vybraných právních řešených problémů (např. problému tzv. zhutnění půdy a řady dalších).

Je pravda, jak autorka poznamenává, že komparace právní úpravy nakládání s půdou v českém a izraelském právu dosud nebyla v právní literatuře zpracována, z tohoto hlediska jde o nové téma, které může ukázat možnosti vzájemné inspirace právních řádů pro řešení aktuálních otázek, zejména těch spojených s klimatickými změnami a výzvami, které přinášejí i pro půdu a činnosti ji využívající. Na druhou stranu je možno si položit otázku, zda cíl pouhého porovnání právních úprav dvou států značně od sebe po všech stránkách vzdálených, bez hlubšího zaměření se na některý dílčí problém, je u kvalifikační práce tohoto typu cílem dostatečným. Cíl práce je určen jejím zadáním, a je třeba konstatovat, že tak, jak si ho autorka vytýčila, ho také naplnila.

Ke struktuře a obsahu

Autorka na 170 stranách vlastního textu po uvedení do problematiky rozebírá postupně terminologii týkající se půdy, shrnutí historického vývoje ČR a Izraele za posledních 100 let (těch aspektů, které mají význam pro pojednávané téma), popis přírodních podmínek (zejména geografie a klimatu) a hlavních environmentálních problémů obou zemí, shrnutí a porovnání soukromoprávní a veřejnoprávní úpravy nakládání s půdou v obou zemích a rozbor ochrany půdy v právu ČR a Izraele. Posledně uvedenou kapitolu 5. bych považovala za stěžejní z hlediska práce, obhajované v oboru právo životního prostředí. V ní se autorka na cca 70 stranách textu věnuje postupně kategorizaci půdy a ochraně kvality a kvantity půdy v ČR a v Izraeli. Své poznatky ze vzájemné komparace shrnuje autorka v závěrech v rozsahu 7 stran.

S autorkou stanovenou strukturou práce lze souhlasit. Práce je přehledná, osobně bych vyzdvihla, že porovnání české a izraelské úpravy je provedeno vždy u každého jednotlivého institutu, tedy v úzké vzájemné souvislosti, což zvyšuje jeho vypovídací hodnotu. Navíc autorka dobře dbá na to, aby členění každé kapitoly týkající se českého a izraelského práva bylo obdobné, aby byly ke srovnání náležitě korespondující otázky (pouze k izraelskému pojednání o nedostatečích evidencích půdy chybí v předchozí české části popis hlavních znaků českého katastru nemovitostí). Každá kapitola končí shrnutím, v němž se rekapitulují hlavní poznatky dané části. Drobná připomínka oponentky ke struktuře směřuje pouze k několika málo místům členění práce na podkapitoly – kapitola by neměla mít pouze jednu podkapitolu (například 5.1 s jedinou podkapitolou 5.1.1).

Z širokého záběru práce vyplývá, že jednotlivé otázky nejsou (a ani nemohou být) řešeny do větší hloubky. Práce zůstává u mnoha problémů velmi kvalitním a přiměřeně rozsáhlým popisem právní úpravy se záběrem přes soukromé i veřejné právo, nejde však za něj a nezamýšlí se nad dílčími problémy, nad aplikací v praxi, ani většinou neprovádí hodnocení adekvátnosti právní úpravy. To je ostatně patrné i v odkazování na zdroje: autorka si v jednotlivých kapitolách vystačí s citováním příslušných ustanovení právních předpisů a malého počtu zcela základních děl literatury (například v kapitole 4.1 Nakládání s půdou v České republice autorka vychází pouze z Úvodu do pozemkového práva M. Frankové a kol. a Pozemkového práva M. Pekárka a kol., a to i v podkapitole o soukromém právu, kde by bylo namístě, při důkladnější práci, využít alespoň nějakou literaturu autorů věnujících se daným otázkám v oblasti soukromého práva, v minimu například některý z komentářů k občanskému zákoníku). Podobně v kapitole o nakládání s půdou v izraelském právu vystačí autorka s odkazy převážně na jediný publikační zdroj (Weisman – Property law). Je tedy škoda, a zde se vracím k poznámce o cíli práce, že si kandidátka nevybrala některou dílčí problematiku, kterou by probrala v obou právních řádech do výrazně větší hloubky.

Dále bych autorce doporučovala držet se více zpátky při vynášení obecných hodnotících soudů, zvláště pokud nejsou v práci dostatečně podloženy: text je skutečně převážně popisný, neobsahuje příliš mnoho hodnocení nebo autorčiných vlastních komentářů k dílčím otázkám, proto poté překvapí, když například konstatuje, že systém veřejného pronajímání půdy v Izraeli „v současné době očividně ztrácí svoji funkčnost“ (str. 104) – když předtím na několika místech vyzdvihuje, jak Izrael dokázal úspěšně proměnit poušť na zemědělsky obhospodařovanou půdu, což může mít souvislost právě i s tímto systémem regulace. Autorka doporučuje využít českou veřejnoprávní legislativu jako inspirační zdroj pro Izrael. Podobně suverénně autorka tvrdí (str. 114), že se jeví „mimo vši pochybnost, že je naše národní účelová kategorizace půdy provedena zdařile a vymezení uvedených deseti kategorií je dostatečné...“ – v této souvislosti mě

okamžitě napadá problematika agrolesnictví, tj. zemědělského obhospodařování kombinujícího pěstování stromů s pěstováním plodin nebo s pastvou dobytka, které se jeví v současné době jako velmi nadějná metoda boje proti klimatickým změnám a neduhům působeným intenzivním zemědělstvím, ale jehož širšímu využívání v ČR zatím brání právě pevná kategorizace půdy, která kombinaci vzrostlých stromů a orné půdy či pastviny na jednom pozemku nezná.

Konečně musím kapitole 5 práce věnované půdě vytknout, byť beru na vědomí autorkou zvolený cíl „pouze“ srovnat právní úpravy dvou států, že ani u tak aktuální problematiky, jako je v ČR odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu a odvodů za ně, rezignovala na jakýkoli hlubší rozbor. Popsala platnou právní úpravu, aniž by uvedla jakékoli hodnocení dosavadního vývoje a současného neutěšeného stavu této otázky (přestože například článek školitele prof. Damohorského Ochrana půdy v právu, z něhož jinak na několika místech práce vychází, se tomuto tématu věnuje).

Konkrétní drobnější připomínky:

Jak autorka míní na str. 100 využití zásady, kterou se řídí dělba moci ve státě, ve vztahu k veřejnoprávní úpravě nakládání s půdou? („*Veřejnoprávní úprava je tradičně založena na systému brzd a protivah*“, myšleno veřejnoprávní úprava nakládání s půdou v obecném smyslu).

Na str. 111 autorka uvádí statistická data o půdě v ČR, přičemž vychází z údajů zahraničního webu IndexMundi. Určitě bych doporučovala při popisech české situace vycházet z oficiálních českých zdrojů, v tomto případě zejména ze souhrnných přehledů o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí České republiky zveřejňovaných Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním.

V závěrech autorka konstatuje (str. 176), že ve výstupech práce navrhuje některá řešení problematiky *de lege ferenda*, oponentka však v práci takové návrhy nenalezla.

Z hlediska obsahového závěrem konstatuji, že předložená práce naplňuje doktorandkou zvolený cíl (byť k určení cíle má oponentka určité výhrady) ve značné šíři a důkladně. Ve všech jednotlivých částech dostala úkolu porovnat českou a izraelskou právní úpravu, postupuje systematicky a logicky, práce je kompaktní a čtivá, ovšem poněkud popisná a vlastní argumentaci autorky spíše postrádá.

Formální náležitosti

Formální požadavky na kvalifikační práci autorka splnila: vybavila práci bohatým poznámkovým aparátem, cituje použité prameny často a správně (v průběhu práce jednotně a způsobem víceméně konzistentním s citační normou ISO 690), celá bibliografie je uspořádána podle druhů pramenů. Česká i zahraniční bibliografie je poměrně bohatá. Vytknout je možno snad to, že autorka nepracuje s judikaturou – to je však u popisné práce, která nejde do hloubky dílčích problémů, pochopitelné. Z hlediska jazykového je třeba vyzdvihnout, že práce je psána perfektně, bez jakýchkoli překlepů či chyb, čtivým jazykem.

Závěr

Práci Mgr. Sabiny Falteiskové s názvem Nakládání s půdou v českém a izraelském právu považuji za standartní a domnívám se, že i přes mnou vznesené výhrady vyhovuje požadavkům kladeným na tento druh prací. Proto v souladu s čl. 82 Pravidel pro organizaci studia na PFUK konstatuji, že práci **doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertačních prací.**

Otázka k obhajobě

V souvislosti s jednou z připomínek v tomto posudku prosím, aby autorka shrnula a kriticky zhodnotila právní úpravu odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu v České republice a její dopady na životní prostředí v širším smyslu.

V Praze dne 29. srpna 2019

JUDr. Hana Müllerová, Ph.D.

Ústav státu a práva Akademie věd ČR